

Telč

Kraj: Vysočina

Správní obvod: Telč

Nadmořská výška: 522 m n. m.

Počet obyvatel: 5 110

Adresa URL: www.telc.eu

Okres: Jihlava

GPS souřadnice: 49.183238N, 15.454273E

První pís. zmínka: 1335 (689 let)

PSČ: 588 56

Facebook: MestoTelc

Historie obce Telč

Podle místní pověsti je založení Telče spojováno s vítězstvím moravského knížete Otty II. nad českým Břetislavem roku 1099. Na paměť bitvy prý založil vítěz kapli, později kostel a osadu, dnešní Staré Město. Historicky doložená je teprve zpráva o zeměpanském dvorci a strážní věži s kostelíkem - sídle královského správce. Toto královské zboží Telč vyplatil Karel IV. nejprve ze zástavy (1335) a později za pohraniční hrad Bánov (1339) s Jindřichem z Hradce. Tento rod zakládá novou Telč. Předpokládá se, že to byl Menhart z Hradce, který po roce 1354 postavil hrad, kostel, vodní opevnění a gotické domy po obvodu rozsáhlého tržiště. Rozvíjející se město, obdařené již od Karla IV. právem hrdelem a výročními trhy, trpělo v dalším čase požáry (1386 vyhořela celá západní polovina náměstí včetně kostela a radnice) a později husitskými bouřemi. Podle městské kroniky, založené 1359 (a později ztracené), byla Telč - kromě hradu - dobyta 1423 husitským vojskem pak Janem Hvězdou z Vícemilic. Město se dlouho vzpamatovávalo, i když získalo v 15. století další privilegia (jarmark, vaření piva, prodej soli).

V polovině 16. století se ujímá telčského panství Zachariáš z Hradce a nastává doba rozkvětu pro hrad i město. Osvícený a bohatý velmož přestavuje velkoryse gotický hrad a přistavuje renesanční zámek. Italští řemeslníci povolání na zámek pomáhají měšťanům přestavět gotické příbytky a úhledné domy se štíty a podloubím. V té době byl také vybudován městský vodovod, nový špitál, založeny cechy, nové rybníky, nový způsob hospodaření. Zachariáš i ostatní z Hradeckého rodu umírají bez mužských potomků a tak Lucie Otilie, sestra posledního z nich, přivádí na Telč (i na Hradec) roku 1604 svého manžela Viléma Slavatu (známého místodržícího z pražské defenestrace roku 1618) a s ním nový rod.

Panování Slavatů je poznamenáno třicetiletou válkou. Telč i celý kraj trpí pod švédskými (ale i císařskými) vojsky. Město bylo roku 1645 i krátce obsazeno a vyrabováno Švédy. Panství spravovali mužští členové rodu (Vilém, Jáchym Oldřich, Ferdinand Vilém), do telčské historie se však nejvýrazněji zapsala vdova po prostředním z nich - Františka, roz. hraběnka z Meggau. Povolala do Telče jezuity, dala pro ně postavit kolej přímo proti zámku (1655), kostel Jména Ježíš (1667), přestavuje bývalou sladovnu pod farním kostelem v konvikt sv. Andělů (jakousi chrámovou hudební školu), zakládá nový hřbitov na Podolí (1676). V té době je založeno i jezuitské latinské gymnázium, lékárna a meteorologická stanice. Také Slavatové umírají bez mužských potomků a poslední syn Františky, Jan Karel Jáchym, generální představený karmelitánského řádu, se přes papežský dispens odmítá vrátit na rodové statky.

V Telči nastupuje rod Lichtensteinů - Kastelkornů, ale už první z nich - František Antonín umírá 1761 bez

mužského dědice. Příbuzný po přeslici, Alois hrabě Podstatský, spojuje 1762 erby obou rodů. Podstatští-Lichtensteinové hospodařili pak v Telči až do roku 1945, kdy byli poslední členové rodu vysídleni do Rakouska.

18. století je poznamenáno nejprve vrchnostenským útlakem, poté však nastává vzestup měšťanského stavu a majetnější měšťané si krášlí město kašnami, mariánským sloupem, sochami a kaplemi. V 2. polovině století přicházejí josefínské změny: 1773 je zrušen jezuitský řád (z koleje se stávají kasárna), o rok později gymnázium, roku 1785 kostel sv. Ducha a další kaple. Nastává germanizační období ve školách, ve veřejném životě i v rodinách.

Počátek 19. století je ve znamení industrializace. V bývalém Slavatovském dvoře vzniká Langova továrna na sukna, která měla až 600 zaměstnanců. Druhá půle 19. století přinesla posun v národním uvědomění. Důležitou roli hrály školy, od 60. let již české, včetně nižší reálky, založené 1852. Díky učitelům a profesorům i dalším, kteří tu působili (nakladatel Šolc aj.), vznikaly spolky (Občanská beseda, Omladina, Sokol, Národní jednota) a Telč hrála významnou roli v celém jihozápadním moravském regionu.

Postavením železnice z Kostelce do Telče 1898 a jejím propojením přes Slavonice do rakouské Švarcenavy skončila i komunikační izolace města. Rozproudil se nový kulturní i hospodářský život. Telč ožila a rostla. Uvnitř mezi rybníky a branami si však podržela půvabnou tvář Zachariášových časů. To je také důvod, proč bylo historické jádro města zapsáno v roce 1992 na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

